

'In its daily work, it puts into practice and gives life to the lofty ideals of two thinkers of the Enlightenment: Cesare Beccaria and Immanuel Kant. Through its actions the CPT gives teeth to Beccaria's scathing condemnation of torture and similarly unacceptable practices and realises the concept of 'humanity' propounded by Kant' (1st General Report, §98)

Hierop voortbouwend (en die andere (heden-daagse) Verlichtingsdenker – Jürgen Habermas – parafraserend), zouden we kunnen stellen dat we te maken hebben met een *unfinished project*: het idee van een onafgebroken dialoog zit immers diep ingebakken in het wezen van het CPT, en hetzelfde geldt voor het besef dat de praktijken die het wenst te voorkomen, ook nooit volledig uitgeroeid zullen worden. Maar bovenal lijkt Habermas op een andere manier door te zinderen in de werking van het CPT: het CPT hecht immers groot belang aan het uitgangspunt van een rationele dialoog, waar gesprekspartners aan deelnemen die vertrekken vanuit het gedeelde geloof in de ultieme overtuigingskracht van rationele argumenten. Maar nu het CPT de kinderschoenen definitief ontgroeid is, lijkt net op dat vlak de motor wat te sputteren. Het CPT stelt de afgelopen jaren immers steeds vaker vast dat heel wat aanbevelingen, die al tijdens opeenvolgende bezoeken werden geformuleerd, zonder duidelijk gevolg blijven en dat deze gaan klinken als een 'constant refrain' (18th General Report, §16). Stoot het CPT hier op de grenzen van de rationele dialoog en het principe van samenwerking? Of hebben de lidstaten andere katjes te geselen dan het nobele doel dat het CPT nastreeft? Het antwoord op dergelijke vragen zal wellicht medebepalend zijn voor het gewicht dat het CPT ook de komende twintig jaar in de schaal zal kunnen leggen.

Tom Daems*

* Postdoctoraal onderzoeker Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO), Instituut voor Strafrecht en Leuven Instituut voor Criminologie (LINC), K.U. Leuven.

RUBRIEK JEUGDBESCHERMING EN BIJZONDERE JEUGDZORG

KENNISCENTRUM KINDERRECHTEN (KeKi)

1. Situering

Sinds 1978 bestaat aan de Universiteit Gent het Centrum voor de Rechten van het Kind, destijds opgericht door prof. E. Verhellen.

Het decreet houdende het voeren van een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid van 18 juli 2008 stelt de creatie (artikel 13) en subsidiëring van een vzw Kenniscentrum Kinderrechten voorop, met als doel de kennis over de rechten van het kind op nationaal en internationaal niveau te verhogen (artikel 14). Het op te richten Kenniscentrum Kinderrechten maakt deel uit van de optie van de Vlaamse Regering tot integratie van het kinderrechtenbeleid en het jeugdbeleid en is mede te zien als een erkenning door, en een integratie in, het beleid van de inmiddels in Vlaanderen opgebouwde universitaire expertise inzake kinderrechten.

Het kenniscentrum, aldus artikel 14 van het decreet, benadert de rechten van het kind op een interdisciplinaire wijze en op basis van wetenschappelijk onderzoek en heeft als doel de resultaten van dit onderzoek toegankelijk te maken voor het brede publiek.

De oprichting van het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi) bouwt voort op *het Centrum voor de Rechten van het Kind van de vakgroep sociale agogiek* UGent en is een door de Vlaamse Overheid gesubsidieerde vzw gedragen door een interuniversitair platform van onderzoekers verbonden aan de UA, UGent, K.U.Leuven, VUB en Hogent.

Er werd uitdrukkelijk geopteerd voor deze *interuniversitaire samenwerking*.

Het Kenniscentrum is een onafhankelijke vzw gedragen door een interdisciplinaire expertise en heeft een opdracht naar ontsluiting van wetenschappelijk onderzoek en implementatie van wetenschappelijke inzichten over de rechten van het kind.

Daartoe zal het kenniscentrum:

- 1° actief contacten onderhouden met nationale en internationale onderzoeksgemeenschappen inzake rechten van kinderen;
- 2° actief een bijdrage leveren tot de ontsluiting van wetenschappelijk onderzoek over de rechten van het kind voor publieke en private actoren;
- 3° initiatieven nemen en advies verlenen met betrekking tot de implementatie van de wetenschappelijke inzichten over de rechten van het kind.

2. Missie

Het Kenniscentrum stelt zichzelf als missie interuniversitaire samenwerking te bevorderen met het oog op het samenbrengen, toegankelijk maken, verspreiden en stimuleren van de kennis over de rechten van het kind, *gegenereerd door wetenschappelijk onderzoek* op nationaal en internationaal niveau. Het benadert de rechten van het kind op een interdisciplinaire wijze en op basis van wetenschappelijk onderzoek, en heeft als doel de resultaten van dit onderzoek toegankelijk te maken voor het brede publiek.

3. Visie

3.1. Een specifiek begrip van kinderrechten

Het activiteitendomein van het Kenniscentrum Kinderrechten zijn de kinderrechten.

Hieronder wordt verstaan: kinderrechten als verbijzondering van mensenrechten, de concretisering ervan in beleid en praktijk, en de maatschappelijke participatiemogelijkheden van kinderen. Onder kind wordt begrepen: elke persoon tot de leeftijd van 18 jaar.

Kinderrechten zijn te beschouwen als een referentiekader om vorm te geven aan het burgerschap van kinderen in de maatschappij. Burgerschap verwijst naar de rechtspositie van kinderen, de leefsituatie van kinderen en de interactie tussen beide.

Door de formulering van rechten van kinderen in internationale en regionale verdragen, met als voorlopig orgelpunt het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, en de neerslag hiervan in interne wetgeving/de interne rechtsorde, hebben die rechten ook een normatieve betekenis gekregen.

Het Kenniscentrum Kinderrechten wil bijdragen aan een beter begrip van enerzijds kinderrechten als normstellend kader en anderzijds de implementatie van, het toezicht op en de verfijning van kinderrechten binnen een verscheidenheid van contexten.

3.2. Vanuit een interdisciplinaire agenda en een kritisch-emancipatorisch perspectief

Het Kenniscentrum biedt een platform voor interdisciplinair en transdisciplinair onderzoek, met name gemeenschappelijk onderzoek *tussen* disciplines en *over* disciplines heen. Dit houdt in dat expertises vanuit verschillende vakgebieden samengebracht worden in een gemeenschappelijk project.

Het gaat hier onder meer om criminologie, pedagogiek, politieke wetenschappen, psychologie, rechten en sociaal werk, alsook om antropologie, communicatiewetenschappen, filosofie, medische wetenschappen, sociologie en taalwetenschappen.

De diverse benaderingen en lezingen van de rechten van het kind lopen overigens niet parallel aan *disciplines* – bijvoorbeeld tussen het recht aan de ene kant, pedagogiek aan de andere kant – maar tussen benaderingen *binnen* een bepaalde discipline, welke die ook is. Een kritische kijk op de eigen discipline, van binnenuit, en een voortdurend debat met andere disciplines voorkomt een extreme en eenzijdige positionering t.a.v. de rechten van het kind.

Kinderrechten worden gezien als enerzijds een gevoelig makend concept tot studie van sociale verhoudingen in de samenleving, en anderzijds een hefboom tot wijziging van deze verhoudingen in de richting van een groter besef van menselijke waardigheid.

Een dergelijke kritische en strategische benadering van de rechten van het kind, waarin aandacht gaat naar normstelling, implementatie én context, werkt versterkend voor het kinderrechtenproject. Uitgangspunt hierbij is de kadering van de studie van kinderrechten in:

- een historisch maatschappelijke benadering: wat doen kinderrechten *concreet* in de leefsituatie van kinderen en jongeren?
- de studie van mensenrechten als hefboom tot samenlevingsopbouw;

- meer 'algemene' studies als hefboom tot een integrale benadering van kinderen, en hun rechten, in de maatschappij.

3.3. Een wetenschappelijke onderbouw

Het Kenniscentrum Kinderrechten werkt vanuit een sterke binding met wetenschappelijk onderzoek en heeft uitdrukkelijk niet als taak aan belangenbehartiging of beleidsvoering te doen.

4. Algemene doelstellingen en acties

Het Kenniscentrum beoogt alle aanwezige expertise inzake kinderrechten bij de Vlaamse universitaire associaties samen te brengen. Het gaat hierbij om zowel fundamenteel als toegepast en beleidsgericht onderzoek, uit alle wetenschappelijke disciplines. Het wil ook actief interuniversitaire en interdisciplinaire samenwerking tussen wetenschappers bevorderen. Daarnaast wenst het ook te functioneren als verbindingsforum tussen 'wetenschap' en 'praktijk'/'beleid', met het oog op de ontsluiting van de wetenschappelijke kennis over kinderrechten.

Algemene Doelstelling 1. Ontmoetingsforum van wetenschappers

Het centrum beoogt alle aanwezige expertise inzake kinderrechten bij de Vlaamse universitaire associaties samen te brengen. Het gaat hierbij om zowel fundamenteel als toegepast en beleidsgericht onderzoek, uit alle wetenschappelijke disciplines. Het bevordert actief interuniversitaire en interdisciplinaire samenwerking tussen wetenschappers.

Algemene Doelstelling 2. Verbindingsforum tussen onderzoekers, beleid, NGO's en praktijkactoren

Het centrum functioneert als verbindingsforum tussen 'wetenschap' en 'praktijk', met het oog op de ontsluiting van de wetenschappelijke kennis over kinderrechten.

Ontsluiting van wetenschappelijke kennis is geen eenrichtingsverkeer van de wetenschappelijke wereld naar het brede publiek. Bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek worden gelezen, d.w.z. ze worden actief toegeëigend, gebruikt of genegeerd, en de maatschappelijke discussie over de bevindingen uit het onderzoek

beïnvloedt ook de verdere ontwikkeling van dit onderzoek. Wetenschapscommunicatie is daarom te zien:

- in relatie tot een concreet maatschappelijk belang;
- als een *interactie en dialoog* tussen wetenschappelijk onderzoekers en publiek. Het doel van wetenschapscommunicatie is dat wetenschappelijke bevindingen kunnen leiden tot nieuwe vormen van handelen. Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie haken wederzijds op elkaar in via de co-constructie van nieuwe praktijken op basis van de integratie van wetenschappelijke bevindingen en door een gemeenschappelijk engagement ten opzichte van een concrete situatie.

Een belangrijk kwaliteitscriterium voor wetenschapscommunicatie is dat ze participatief opgezet wordt. Dit houdt in dat acties vanuit het kenniscentrum naar ontsluiting van wetenschappelijk onderzoek opgezet worden in samenwerking met het praktijkveld en/of beleidsveld waartoe ze zich richten.

Algemene Doelstelling 3. Beleidsadvisering

Eén van de taken van het Kenniscentrum Kinderrechten is "initiatieven nemen en adviezen verlenen met betrekking tot de implementatie van de wetenschappelijke inzichten over de rechten van het kind." (art. 14, § 2, tweede lid, 3° Decreet).

Een advies moet de actuele stand van zaken van wetenschappelijke kennis inzake een thema weergeven. In het advies worden geen beleidsbeslissingen genomen. Het gaat om onafhankelijk uitgevoerd en wetenschappelijk advies op grond waarvan beleidskeuzes mogelijk zijn, m.a.w.: een overzicht en evaluatie van mogelijke beleidsopties en de consequenties en neveneffecten daarvan, voor zover daarover wetenschappelijke uitspraken te doen zijn.

Adviesverlening is enkel mogelijk voor onderwerpen die een voldoende duidelijk verband hebben met het domein waarin het Kenniscentrum actief is, zijnde de kinderrechten.

5. Doelgroepen en bereik

Het Kenniscentrum Kinderrechten heeft meerdere doelgroepen. In de eerste plaats is er de

Vlaamse overheid en in het bijzonder de Afdeling Jeugd binnen het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen. Zowel voor het ontsluiten van wetenschappelijk onderzoek als voor adviesverlening is die overheid een expliciete, en wat adviesverlening betreft ook een prioritaire, doelgroep. In de tweede plaats zijn *alle jeugd- en kinderrechtenactoren, d.i. alle actoren die een kinderrechtenperspectief innemen* (NGO's en het werkveld – op het niveau van directie- en beleidsfuncties), *de wetenschappelijke wereld en tal van groepen die direct of indirect met jeugd en kinderrechten in aanraking komen* (pers, overheden, andere beleidsmakers) een belangrijke doelgroep, in het bijzonder wat de opdrachten van ontsluiten van wetenschappelijk onderzoek, met inbegrip van het aanbieden van vorming, betreft. Naast de Vlaamse overheid worden in dit beleidsplan voor de periode 2011-13 als prioritaire doelgroepen bepaald:

1. alle jeugd- en kinderrechtenactoren; en
2. collega's uit de academische wereld.

6. Beleidsuitdagingen

Op basis van de stakeholdersbevraging zijn volgende beleidsuitdagingen voor het KeKi geformuleerd voor de komende drie jaar.

6.1. Profileren en positionering

Een eerste uitdaging betreft de profilering van het Kenniscentrum Kinderrechten. Conform de bepalingen uit het decreet profileert het Kenniscentrum zich zeer expliciet als een kenniscentrum met een wetenschappelijk profiel dat vorm krijgt op basis van een interdisciplinair en interuniversitair platform. Met deze positionering wil het Kenniscentrum Kinderrechten tegemoetkomen aan een reëel ervaren nood in het werkveld waarbij vastgesteld wordt dat kennis, gegenereerd uit wetenschappelijk onderzoek, te vaak zijn weg niet vindt naar de praktijk. Een grote uitdaging blijft aldus de vertaalslag van wetenschappelijk onderzoek over kinderrechten naar beleid en praktijk. Cruciaal hierbij is de duidelijke omschrijving van de doelgroep tot wie het Kenniscentrum zich richt. De prioritaire doelgroep van het KeKi zijn de Vlaamse overheid, alle jeugd- en kinderrechtenactoren, d.i. alle actoren die een kinderrechtenperspectief

innemen (NGO's en het werkveld – op het niveau van directie- en beleidsfuncties), de wetenschappelijke wereld en tal van groepen die direct of indirect met jeugd en kinderrechten in aanraking komen.

Wetenschapsontsluiting is echter geen makkelijke opdracht. Een goede databank is een noodzakelijke voorwaarde maar volstaat niet. Naast afstemming met bestaande databanken op het domein van (jeugd)onderzoek (JOP, EWI-databank, databank van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind,...) zal het Kenniscentrum creatieve communicatiekanalen moeten ontwikkelen om te garanderen dat inzichten uit wetenschappelijke kennis over kinderrechten effectief daar geraken waar de nood over deze kennis aanwezig is. Hiertoe zal het Kenniscentrum een aanbod ontwikkelen van vorming, bijscholing, communicatie-instrumenten (website, nieuwsbrief) ed. Complementariteit met het bestaande aanbod en actoren die dit aanbod afleveren wordt maximaal nagestreefd.

De samenwerking en complementariteit met bestaande actoren op het kinderrechten- en jeugddomein is een belangrijk aandachtspunt voor het Kenniscentrum. Omwille van de particuliere plaats die het Kenniscentrum Kinderrechten heeft in het decreet houdende het voeren van een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid van 18 juli 2008 (positionering in de bovenbouw) heerst hier en daar wat aarzeling met betrekking tot de plaats die het Kenniscentrum Kinderrechten zal innemen in relatie tot andere kinderrechten- en jeugdactoren. Ook inzake middelenverdeling vanuit de overheid is er onzekerheid bij een aantal actoren uit het veld dat het Kenniscentrum Kinderrechten middelen naar zich toe zal halen. Het Kenniscentrum Kinderrechten heeft geen coördinerende rol toegewezen gekregen in het decreet, en is gezien zijn wetenschappelijke verankering ook niet het best geplaatst om die rol op zich te nemen. De uitdaging voor het Kenniscentrum bestaat er in om in alle transparantie en na overleg met betrokken actoren te bekijken op welke manier er kan samengewerkt worden. Een concreet voorbeeld is de samenwerking op het vlak van het ontsluiten van wetenschappelijke kennis over kinder-

rechten via een toegankelijk en vlot communicatie-instrument. Hierbij zoekt het Kenniscentrum Kinderrechten naar maximale complementariteit en samenwerking met bestaande instrumenten en actoren in het veld, eerder dan een nieuw instrument te ontwikkelen.

Wat betreft de opdracht van adviesverlening bestaat er een grote noodzaak om afstemming te zoeken met het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Jeugdraad. Mogelijks kan er gezamenlijk worden gezocht naar methodieken van adviesverlening op het domein van kinderrechten en jeugd.

6.2. Integratie van kinderrechten- en jeugdbeleid

Een belangrijke uitdaging voor het Kenniscentrum Kinderrechten bestaat er zonder twijfel ook in om ondersteuning te bieden en mee vorm te geven aan de integratie van het kinderrechten- en jeugdbeleid. Op het vlak van beleidsinstrumenten werd voor deze integratie een belangrijke stap gezet met de aanname van het decreet houdende het voeren van een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid van 18 juli 2008. Deze integratie van instrumenten wordt door diverse kinderrechten- en jeugdactoren slechts beschouwd als een eerste, weliswaar belangrijke, stap. Tot op heden heersen er nog veel 'communicatieproblemen' tussen kinderrechtenactoren enerzijds en jeugdactoren anderzijds. Vanuit zijn academische achtergrond en opdracht als kenniscentrum dient het Kenniscentrum Kinderrechten bij te dragen tot een beter inzicht in dit integratieproces. Dit thema wordt opgenomen als een prioritair thema in het beleidsplan van het Kenniscentrum.

6.3. De breedte van de kinderrechten

Een belangrijke uitdaging voor het Kenniscentrum Kinderrechten bestaat erin om met relatief beperkte middelen en bestaffing om te gaan met de breedte van de kinderrechten: kinderrechten raken aan nagenoeg alle domeinen van het leven en de samenleving. Hoe recht doen aan die breedte zonder onrecht aan te doen aan de nood aan diepgang en grondigheid? Zoals verder is aangegeven is in het licht hiervan gekozen voor een werking rond thema's. Het Kenniscentrum

zal zich niet beperken tot de klassieke sectoren en thema's.

6.4. Implementatie en voorbij de implementatie

Hoewel er in de praktijk vele vragen blijven leven over de implementatie van het Kinderrechtenverdrag, en wetenschappelijke kennis er toe kan bijdragen inzicht te verwerven in dit implementatieproces, sterven deze vragen vaak een stille dood als gevolg van het onvoldoende vinden van het wetenschappelijke forum waarop deze vragen verder gevolg kunnen krijgen. Het Kenniscentrum Kinderrechten heeft dan ook een belangrijke opdracht deze praktijkvragen te capteren en verder opvolging te geven, hetzij op basis van reeds verzamelde kennis, hetzij door het genereren van nieuwe onderzoeksinitiatieven. Daarnaast en bijkomend is ook aandacht nodig voor wat de implementatie van kinderrechten doet in concrete contexten, niet alleen om tot betere implementatie te komen, maar ook een antwoord te vinden op vragen die het implementatievraagstuk overstijgen. Bewustmaking en duiding van de nood om kinderrechten niet tot implementatie te verengen, ook om tot een betere realisatie van kinderrechten te komen, is een belangrijke opdracht voor het Kenniscentrum in de komende jaren. Daarbij is het belangrijk om voldoende aansluiting te blijven vinden bij diegenen die in de praktijk en in het beleid met kinderrechten bezig zijn.

Els Dumortier

Johan Put

Didier Reynaert

Rudi Roose

Wouter Vandenhoele*

* De Raad van Bestuur van het KeKi